

SEZONA 1920/21 - ŠTEVILKA 32

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI - UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 6K

Spored za 34. teden

Drama

Torek,	3. maja	— Zaprto	
Sreda,	4. maja	— Zaprto.	
Četrtek,	5. maja	— Androklus in lev. Po znižanih cenah.	
		Popoldanska predstava ob 3.	Izven.
Petek,	6. maja	— Navaden človek.	B
Sobota,	7. maja	— Navaden človek.	C
Nedelja,	8. maja	— Borba. V prid podpornemu društvu jugoslovanskih akademikov.	Izven.
Poned.,	9. maja	— Androklus in lev.	E

Opera

Torek,	3. maja	— Carmen.	E
Sreda,	4. maja	— Mam'zelle Nitouche. V prid Udruženju gled. igralcev. Gostovanje ge Irme Polakove.	Izven.
Četrtek,	5. maja	— Mam'zelle Nitouche. Gostovanje ge Irme Polakove.	Izven.
Petek,	6. maja	— Carmen.	D
Sobota,	7. maja	— Thaïs.	A
Nedelja,	8. maja	— Mignon. Gostovanje g. Julija Betetta in ge Pavle Lovšetove.	Izven.
Poned.,	9. maja	— Zaprto.	

Drama pripravlja Hauptmannovo „Elgo“; opera Weingartnerjevo „Vaško šolo“ in Dohnányija „Pieretin pajčolan“.

Androklus in lev

Pravljična igra v treh dejanjih. Spisal B. Schaw.
Prevel O. Župančič.

Androklus	g. Rogoz.
Lev	g. Plut.
Ferrovius	g. Gregorin.
Stotnik	g. Peček.
Lentulus	g. Železnik.
Metellus	g. Drenovec.
Centurio	g. Gabersčik.
Cezar	g. Danilo.
Spintho	g. Kralj.
Secutor	g. Ločnik.
Retiarius	g. Terčič.
Klicar	g. Strniša.
Voditelj iger	g. Pregarc.
Paznik	g. Škerlj.
Megera	ga Rogozova
Lavinija	ga Šaričeva.

Gladijatorji, sužnji, Rimljani, kristjani.

Prvo dejanje se vrši v gozdni goščavi, drugo pred rimskimi vrati, tretje v Koloseju.

Navaden človek

Šala v treh dejanjih. — Srbsko spisal Branislav Nušič.
Poslovenil Fr. Govekar.

Režiser: ZVONIMIR ROGOZ.

Arsa Miličević, trgovec	g. Ločnik.
Marija, njegova žena	ga Danilova.
Dušan, { njuna otroka }	g. Gaberščik.
Zorka, { njuna otroka }	gna Gorjupova.
Vičentije Petrović, višji uradnik v p.	g. Plut.
Sofija Damujanovičeva, vdova	ga Juvanova.
Žarko, njen sin	g. Drenovec.
Jovanče Micič, trgovec iz Jagodine	g. Danilo.
Persa, njegova žena	gna Rakarjeva.
Nikola, sluga Miličevićev	g. Rakuša.

Godi se blizu Beograda v vinogradu Miličevićevem na Topčiderskem brdu.

BORBA

(Strife.)

Drama v treh dejanjih (štirih slikah). Spisal John Galsworthy. Prevel O. Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

John Anthony, predsednik upravnega sveta trenarthske kositrarne		g. Pregarc.
Edgar Anthony, njegov sin,	} upravni svetniki } } trenarthske kositrarne }	g. Drenovec.
Frederic Wilder,		g. Strniša.
William Scantlebury,		g. Peček.
Oliver Wanklin,		g. Plut.
Henry Tench, tajnik		g. Železnik.
Francis Underwood, ravnatelj tovarne . . .		g. Gaberščik.
Simon Harness, zastopnik strok. organizacije		g. Kralj.
David Roberts,	} delavski odbor }	g. Rogoz.
James Green,		g. Kovič.
John Bulgin,		g. Terčič.
Henry Thomas,		g. Danilo.
George Rous,		g. Gregorin.
Henry Rous,		g. Šubelj.
Lewis,	} delavci v tovarni }	g. Škerl.
Jago,		g. Kuratov.
Ewans,		g. Čengeri.
Davies,		g. Bitenc.
Rdečelas fant,		g. Rakuša.
Frost, sluga pri Johnu Anthonyju		
Enid, žena Underwoodova, hči Johna Anthonyja		ga Pregarčeva.
Ana, žena Robertsova		ga Danilova.
Madge, hči Thomasova		ga Juvanova.
Rousovka, mati Georgea in Henryja Rousa .		gna Rovanova.
Bulginka, žena Bulginova		gna Gorjupova.
Yeovovka, žena nekega delavca		gna Rakarjeva.
Jan, Madgein brat		* * *

Več štrajkujočih delavcev.

Godi se v Walesu 7. februarja dopoldne in popoldne do šestih; štrajk je trajal že vso zimo.

CARMEN

Opera v 4te dejanjih po Prosperu Mérimée-ju napisala
H. Meilhac in L. Halévy, vglasbil G. Bizet.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Carmen (mezzo-sopran)	gna Thierry.
Don José, dragonski podčastnik (tenor)	g. Drvota.
Escamillo, toreador (bariton)	g. Pribislavski.
Micaëla, kmečko dekle (sopran)	gna Zikova.
Frasquita, ciganka (sopran)	gna Thalerjeva.
Mercédes, ciganka (sopran)	gna Šterkova.
Dancairo, tihotavec (tenor)	g. Mohorič.
Remendado, tihotavec (tenor)	g. Trbuhovič.
Zuniga, dragonski častnik (bas)	g. Zathej.
Morales, dragonski podčastnik (bariton)	g. Zorman.

Ljudstvo, vojaki, otroci, delavke tovarne za cigarete, tihotapci.

Plese priredil g. baletni mojster Pohan. Plešejo: gospodične Svobodova, Chladkova, Špirkova, Bežkova, g. Pohan in baletni zbor.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružný.

Godi se na Španskem v začetku 19. stoletja.

Prva vprizoritev leta 1874. v Parizu.

I. Trg v Sevilli. Micaëla išče med vojaki svojega zaročenca Don José-ja; kor ga ne najde, zopet odide. Z novo stražo pride José. Ko se začuje zvonec tovarne za cigarete, pridejo delavke, med njimi Carmen, obče znana krasna koketa. Mladenci, ki so jo že pričakovali, se ji laskajo, ne da bi kaj dosegli; njej je vseč edino le José. Vrnivša se Micaëla prinese Joséju pismo od doma in mu pripoveduje o ljubezni njegove skarbeče matere. José se ganjen spominja ljubeče matere in rojstnega kraja ter naroči odhajajoči Micaëli, naj mater presrčno pozdravi in poljubi. V tovarni nastane prepir in pretep, zato pošlje poveljnik straže Zuniga narednika Joséja, da napravi red. José privede iz tovarne Carmen, ki je bila neko tovarišico ranila. Poveljnik zapove Carmen zvezano odvesti v zapor. Carmen,

dobro vedoč, da lahko omami vsakega moškega, se začne prilizovati Joséju in res kmalu doseže svoj namen. José se strastno zaljubljuje vanjo ter jo na poti v zapor izpusti. Zuniga, zapazivši to prevaro, zapové odvesti Joséja v zapor.

II. Na vrtu krčme. Tihotapci in cigani plešejo in popivajo. Začuje se veselo petje prihajajočih »toreadorjev«; med njimi je slavni zmagovalec Escamillo. Vsa družba ga navdušeno pozdravi, in Escamillo pripoveduje o svoji zadnji zmagi v bikoborbi. Po odhodu Escamillovem prigovarjajo tihotapci Carmen, naj gre ž njimi, Carmen pa jih zavrne, poudarjajoč, da pričakuje svojega ljubčka. José pride in kmalu ga Carmen zopet očara s petjem in plesom. Toda začuje se vojaški signal, ki kliče Joséja domov. Carmen je užaljena, da jo hoče José tako kmalu zapustiti, zato mu porogljivo veli, naj le gre nazaj v kasarno. Baš ko se José napoti domov, potrka zunaj na vrata Zuniga, ker pa mu nihče ne odpre, kar siloma sam odpre in vstopi. Zuniga zapové Joséju, naj gre takoj domov, José se mu upre ter celo preti s sabljo. Tihotapci razorožijo Zunigo in ga, rogaje se mu, odvedo. Po rahlem odporu se José pridruži tihotapcem.

III. V soteski. Tihotapska družba hoče po naporni poti počivati, poprej pa naj se preiščejo pota, je li kje skrit kak carinar. José pa naj mej tem straži odloženo blago.

Joséjeva mati je poslala Micaëlo iskat sina. Micaëla pride vsa zbegana in ko zazre Joséja na skali, ki hoče baš ustreliti prihajajočega Escamilla, se silno ustraši in pobegne. Na vprašanje Joséjevo česa tu išče, odgovori Escamillo, da je prišel k svoji ljubici Carmen. Po kratkem prerekanju se začne boj z nožem; José bi bil Escamilla premagal, če bi ne bila prihitela Carmen na pomoč. Carmen hoče z Escamillom proč, José pa ji to zabrani. Micaëla roti Joséja naj se vrne domov k umirajoči materi. Globoko ganjen se odpravlja José z Micaëlo na pot, nezvesti Carmen pa reče, da se bosta kmalu zopet videla.

IV. Pred areno v Sevilli. Ljudstvo pričakuje slovitega Escamilla in ga prihajajočega navdušeno pozdravlja. Carmen želi biti priča nove zmage svojega Escamilla in ne posluša svarjenja svojih tovarišic. Ko hoče Carmen vstopiti v areno, jo ustavi José, roteč jo, naj gre ž njim, ona pa mu pove, da ljubi Escamilla. José jo ponovno roti, toda zaman; ona sname prstan, ki ji ga je bil podaril José in mu ga vrže pod noge. Besen ji zabođe José nož v srce, da se zgrudi mrtva.

Predstava v korist Udruženja igralcev kraljestva
Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Mam'zelle Nitouche

Opereta v treh dejanjih (štirih slikah); spisala Meilhac
in Millaud; vglasbil F. Hervé

Dirigent: BALATKA.

Režiser: DANILO.

Denise de Flavigny		ga Irma Polakova.
Predstojnica	} v samostanu	ga Danilova.
Célestin, organist		g. Rogoz.
La Dourière, sestra	} „Lastavica“	
vrtarica		gna Rakarjeva.
Ravnatelj	} gledališča	g. Železnik.
Režiser		g. Strniša.
Korina, pevka	} v Pontarcy-u	gna V. Danilova.
Silvija, igralka		ga Pregarčeva.
Lidija, igralka		gna M. Danilova.
Grof Chateau-Gibus, major		g. Danilo.
Fernand de Champlatreux, poročnik		g. Truhovič.
Loriot, desetnik		g. Plut.
Gustav, } častnika {		g. Drenovec.
Robert, }		g. Zorman.
I. } vojak {		g. Rakuša.
II. }		g. Šubelj.

Prvo dejanje v samostanu „Lastavica“; drugo dejanje za odrom
gledališča v Pontarcyju; tretjega dejanja prva slika v vojaš-
nici, druga v samostanu.

Thaïs

Opera v treh dejanjih (sedmih slikah). Besedilo po Anatolu France-u napisal Louis Gallet. Vglasbil J. Massenet.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: F. BUČAR.

Thaïs, igralka (sopran)	gna Thalerjeva.
Athanaël, puščavnik (bariton)	g. Levar.
Nikias, mlad filozof (tenor)	g. Mohorič.
Palemon, star puščavnik (bas)	g. Zupan,
Krobyla, sužnja (sopran)	gna Šuštarjeva.
Myrtala, sužnja (mezzo-sopran)	gna Vrhunčeva.
Albina, redovnica (mezzo-sopran)	ga Ropasova.
Suženj (bas)	g. Zorman.

Puščavniki, redovnice, ljudstvo. Godi se začetkom 4. stoletja v Tebanski puščavi in v Aleksandriji.

Prva vprizoritev 16. marca 1894. v Parizu.

Plese priredila ga Helena Poljakova. Plešejo: ga Poljakova, gna Nikitina, Corps de ballet.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružny.

V zgodbah svetnikov beremo, da je v četrtem stoletju živel v Egiptu spokornica Thaïs. V svoji mladosti je bila igralka v Aleksandriji, takrat enim najvažnejših središč grške kulture. Bila je nenavadno lepa, toda njeno življenje ni bilo čednostno. Izpreobrnil jo je menih, čigar ime ni dognano. Nekateri mislijo, da je bil Paphnucij, ki slovi kot najgorečnejši izmed egipetskih asketov tistega časa; drugi so mnenja, da se je imenoval Serapion ali Bessarion. O njem pripoveduje legenda, da je pač rešil dušo grešnice, da pa je pri tem sam zapal večnemu pogubljenju.

Povest o lepi izpreobrnenki je porabil Anatole France kot snov za svoj roman »Thaïs«. Jedro in morala slovitega dela je skepsa, ki kot vodilna ideja omogoča razvoj in opravičuje nejasni zaključek romanovega dejanja. »Vem« — piše Anatole France v privatnem pismu — »da človeštvu nisem prinesel resnice. Ljudje hrepene po absolutnem in tiste, ki najmanj mislijo, najbolj žeja po gotovosti. Med politiki, ki jih poznam, ne vidim niti enega, ki

bi bil zmožen dvomiti.« Anatole France priporoča dvom, ker ga ima za vir vztrpnosti, prizanesljivosti in usmiljenja.

Ne dolgo potem, ko je roman izšel, je izrazil Paul Desjardins mnenje, da bi »Thaïs« utegnila zanimati kakega skladatelja, n. pr. Masseneta. In Massenet je ubogal ter poveril sestavo besedila svoje opere znanemu libretistu Galletu, ki je v svoji pesnitvi moral seveda opustiti vsako filozofsko razmotrivanje. Izluščil je iz romana le motiv o nepremagljivi in slepi sili ljubezni. Njena žrtev postane menih Paphnucij, imenovan v operi Athanael.

Prva slika nas popelje na obrežje Nila, kjer najdemo starega puščavnika Palemona sredi tovarišev pri skromni večerji. Athanael stol je še prazen. Melanholična fraza v orkestru pripravlja razpoloženje. Pristopi Athanael in da duška svoji žalosti zavoljo razuzdane ženske z imenom Thaïs, ki s svojim nebrzdanim življenjem pohujšuje aleksandrijsko ljudstvo. Pripoveduje, da jo je poznal in celo pozelel v svoji mladosti, preden je postal kristjan in menih. Sedaj bi jo želel oteti iz objema satanovega.

Ko Athanael zaspi, se mu Thaïs v sanjah prikaže. Topla in nasladna glasba spremlja vizijo, a brž utihne, ko se menih prebudi. Dasi mu modri Palemon odsvetuje vmešavati se v posvetne stvari, odide Athanael v Aleksandrijo, da izpreobrne grešnico.

Po slikoviti introdukciji nas povede pesnitev na teraso Nikiasovega doma v Aleksandriji, Nikias je Athanaelov prijatelj iz mladosti, nasladnež, epikurejec. V lahnem dialogu, ki ga spremlja ravno taka glasba, svetuje Nikias Athanaelu, naj ostane v njegovi hiši pri veselici, pri kateri bo sodelovala tudi Thaïs. S porednim nasmehom na ustnih preoblečeta lepi sužnji Krobyla in Myrtala puščavnika, o katerem pravi Nikias, da je tako zanemarjen, da skoro ni več človeku podoben. Razposajenost v glasbi narašča, ko se bliža Thaïs, ki jo spremlja množica čestilcev in veseljakov. Athanael se seznanj z njo in ji napove svoj poset.

V tretji sliki smo pri Thaïs. Sita življenja, toda boječa se starosti in smrti vprašuje svoje ogledalo, je li še lepa in bo li ostala večno lepa. V veliki sceni, ki sledi in ki v njej že podleže Thaïs menihu, dasi mu tega še ne prizna, se odigra dvoboj med anahoretom in hetero, ki zastopata dve nasprotujoči si svetovni naziranji. Ko zastor pade, godba ne utihne; polagoma izpodrivajo resni, religiozni motivi lascivne melodije. Burnemu prizoru sledi preprosta in v srce segajoča meditacija, ki nas obvešča, da je naša Thaïs notranji mir, da je rešena.

V naslednji sliki pove Thaïs Athanaelu, da je pripravljena slediti mu. Nikias in njegovi prijatelji, zbrani pri orgijah, hočejo odhod kurtizane zabraniti. Da prepreči nesrečo, se zavzame Nikias slednjič za odhajajoča in vrže denar med množico, da odvrne pozornost od njiju.

V peti sliki vidimo Athanaela in Thaïs na potu v samostan, kamor vodi menih spokornico. Thaïs je utrujena, njene noge krvave. Redovnice pridejo in jo odvedo v zavetišče, ki ga ne bo zapustila nikdar več.

Navidez zadovoljen se vrne Athanael med svoje brate. V njegovem srcu pa je nemir. Kakor Tannhäuser Wolframu o svojem romanju, pripoveduje Athanael Palemonu o neozdravljivi bolezni, ki se je polastila njegove duše. V nemirnem, sunkovitem ritmu govori o Thaïs. Prehajajoča iz mola v dur, izzveni njegova povest

v priznanju: »Vse, kar zrem, je Thaïs! — Thaïs! — Thaïs!« V sanjah se mu prikaže Thaïs najprej kot kurtizana, potem kot redovnica na smrtni postelji. V največji razburjenosti odhaja, da bi jo videl še enkrat v življenju.

V zadnji sliki vidimo Thaïs poslavlajajočo se od sveta. Pod košatim figovim drevesom so krog nje zbrane njene tovarišice. Glasba izraža izključno cerkvene motive »Usmili se je, o Gospod!« pojo redovnice. Thaïs zre kakor zamaknjena predse, njeno obličje izraža rajski mir. Ob vrtnem vходу se prikaže Athanael. Z bledega lica mu sije obup. Prizor spominja na svidenje Fausta in Marjetice v ječi. Thaïs je v smrtni ekstazi, Athanael ji govori besede, ki jih ona ne razume, ne more več umeti: »Laž je bilo vse, kar sem govoril, le življenje je resnica! Reci mi, da živiš! Ne umri!« — Prepozno. »Sladkost uživam nadzemske sreče« — šepeta Thaïs — »in odpuščeni so mi moji grehi. Zdaj zrem nebo... Boga!«

Gostovanje opernega pevca drž. opere na Dunaju
g. JULIJA BETETTA in ge PAVLE LOVŠETOVE.

MIGNON

Opera v treh dejanjih. Besedilo po Goethe-ju napisal M. Carré in J. Barbier. Uglasbil Ambroise Thomas. Prevel O. Ž.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: F. BUČAR.

Mignon (mezzo-sopran)	gna Thierryjeva.
Filina, glumica (sopran)	ga Lovšetova.
Viljem (tenor)	g. Kovač.
Lotario (bas)	g. Betetto.
Laertes, glumec	g. Trbuhović.
Jarno, cigan	g. Zorman.
Friderik, mlad plemič (sopran)	gna Vrhunčeva.
Antonio, sluga	g. Vovko.

Meščani, kmetje, glumci in glumice, cigani. Gostje barona Rosenberga.

Godi se deloma v malem mestu v Nemčiji, deloma v Italiji.

Ciganski ples pleše Rut. Vavpotičeva.

Plese priredil baletni mojster g. Pohan.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružny.

I. V gostilni na dvorišču. Ljudstvo popiva. Stari pevec Lotario, ki hodi po svetu od kraja do kraja, zapoje otožno pesem, izrazujoč hrepenenje po svoji izgubljeni hčerki. Krdelo ciganov zapleše gostom v zabavo. Jarno, ciganski glavar, veli Mignon plesati „pre-slavni jajčji ples“, ona pa mu kliubuje; Jarno ji preti s palico. prihajajoči Viljem pa jo reši. Po odhodu ciganov pride glumec Laertes svarit Viljema pred Filino, pretkano koketo, ki stanuje s svojo glumaško družbo v gostilni. Filini pa se kmalu posreči Viljema očarati; prikupljivo ga vabi, naj gre tudi on ž njo v graščino barona Rosenberga, kamor je vsa družba povabljena; Viljem obljubi iti ž njo, Mignon pripoveduje Viljemu svojo žalostno zgodbo, kako so jo cigani odvedli od doma in kako jo Jarno zdaj muči, prosi Viljema, naj jo vzame s seboj kot paža. Viljem sklene vzeti jo seboj.

II. Glumci so dospeli v graščino, še nočoj bo predstava „Sen kresne noči“. Filina bo nastopila kot Titanija, Laertes pa kot Tezej. — Filina sedi pred ogledalom in se lišpa, kar pride Viljem z Mignon. Filina se roga tako „čudnemu“ služabniku, zasmehuje Viljema in ga s svojo koketnostjo popolnoma očara. Oba odideta. Mignon je ljubosumna; ker ljubi Viljema, želi biti tudi tako lepa, kakor Filina. Pri zrcalu najde lepotilo, hitro se namaže po licu in se sama sebi čudi, kako lepa je zdaj. Da bi bila Viljemu še bolj všeč, obleče tudi Filinino obleko, ki se nahaja v sosedni sobi. Mladi baron Friderik, ki zalezuje Filino, se priplazi skozi okno; namestu Filine pa najde tu Viljema, svojega tekmeca. Nastane prerekanje in končno dvoboj; komaj pa sta zablestela meča, že prihiti Mignon iz sosedne sobe v Filinini obleki, da ščiti Viljema. Friderik odide smeje se. Viljem namerava poslati Mignon k sorodnikom, kjer bi se ji dobro godilo, pri sebi je ne more več obdržati, ker je že dorasla, Mignon pa pravi, da pojde rajša zopet kot plesalka po svetu, vzame slovo od Viljema in plačajoč mu pade v naročje. V tem trenutku vstopi Filina s Friderikom, vidi Mignon v objemu Viljema ter ju zasmehuje. Viljem se opraviči in zopet odide s Filino.

III. Park pri graščini barona Rosenberga. Mignon blodi vsa obupana po parku; v ljubosumnosti prosi Boga, naj uniči to graščino z bliskom in požarom. Lotario to čuje ter zažge paviljon, kjer se vrši predstava. Filina pride po predstavi iz paviljona, vsa družba hvali njen nastop kot Titanija. Viljem išče po parku Mignon, ko jo najde, zapazi to Filina in jej veli, naj prinese iz paviljona šopek cvetic, ki jih je tam pozabila. Mignon uboga, ali komaj je v paviljonu, že prihiti Laertes in pove, da paviljon gori. Ker se Mignon še ni vrnila, hiti Viljem v goreči paviljon in jo prinese nezavestno.

IV. Palača Cipriani ob gardskem jezeru. Viljem privede Mignon, ki je okrevala, v Italijo, Lotario ju spremlja. Stari sluga Antonio pripoveduje Viljemu, da je mlada domača hčerka pred 15 imi leti utonila, oče da je odšel po svetu, mati je umrla in zdaj je palača na prodaj.

Mignon pride, gleda na krasno okolico, na jezero in se veseli blagodejnega podnebja. Vse to je že nekoč videla, spominja se tega in onega — vprašala bi rada, ali nikogar ni; zakliče: Lotario, Viljem! Viljem pride in jo strastno objame, tudi ona je srečna, da more končno objeti ljubljeneža. Lotario pride v dragoceni obleki, v rokah skrinjico, v koji se nahaja mej drugim tudi molitvenik. Mignon vzame molitvenik in začne moliti — kmalu pa molitvico na pamet, nakar Lotario spozna, da je Mignon njegova izgubljena hčerka Sperata.

Male uloge.

Niso vselej predhodnice velikih. Tudi gospod ravnatelj izjavlja in zatrjuje to mlajšim članom svojega ansambla le tedaj, če so šele „sveži“ v angažmaju in morajo prebavljati na mestu divje zaželjenega Osvalda ali Hamleta neznatno epizodo. Drugi, izkušeni, pa spravijo tanke liste resignirano, s suverenskim preziranjem v žep. Brez vzdihljaja. Vedo prekrasno, da jim bo ta in ta gospod režiser ali kdo drugi razložil, da je Borštnik igral epizodo, in s kakšnim vspehom . . . Moj Bog, s kakšnim . . . Da je Verovšek takrat, ko so igrali to in to, prišel samo na oder, samo en nastop — uspeh, slava, kritika . . . In potem tuji umetniki: Moissi igra Graziana — in Bassermann. In mogoče bo povedal potem v kavarni gospod Danilo, s smodko v ustih, zgodbo o Carusu . . . Ta da je stavil, da bo pel in da se vzlic temu ne bo niti ena dlan v publiku dvignila. In kralj tenorjev je šel in pel resnično brez aplavza. Namreč malo podoknico-arieto Harlekina v „I Pagliacci“. Spredaj prazen oderček s cepetajočo Colombino. Zadaž — neviden pevec, gospod X-Harlekin. V resnici pa je stal gospod X v prvi kulisi in se režal. Pel je Caruso. Publika pa je poslušala gospoda Xa . . . In zevala dalje . . .

* * *

Da: majhna uloga je le tedaj majhna uloga, če jo tudi coram auditorio igra velik igravec. Z vso magijo zvenečega, znamenitega imena. Z vso sugestivno silo splošne priljubljenosti. Z vso blestečo rutino, umerjenim mojstrstvom, ki napravi iz vsake geste „vtis“.

* * *

So pa tudi majhne uloge, ki so tako tesno spojene z dejanjem komada, da postanejo pravzaprav velike uloge. In to so tudi navadno uloge, za katere se zavzemajo „prvaki“, z vljudno subordinacijo, s preračunano špekulacijo . . . Potem pride res majhna uloga. Imenovana taktno šarža. Ali epizoda. Podučljiva za igralca, zabavna celo, če je dvajset let, muka in srd, če je štirideset, znak in mejnik trnjevega pota, če je morda že petdeset.

* * *

Seveda: tudi v tem poklicu so za majhne stvari majhni ljudje. Dobričine, rezljani iz lesa pismonoš, mlekaric, slug.

Nikar se ne smejte: oni predstavljajo krepko ilovico poslopja, pri katerem bi bil najslabši kos opeke rad stolpič, balkon ali prizidek. Če bi ne bilo tu teh malih, bi se poslopje celo v najmirnejših dneh treslo . . . Da, pri teatru je neke vrste aristokracija te zanesljive skromnosti. Virtuoznost in vseznanje, pred katero ravnatelj rad sname klobuk in odpre blagajno . . .

Pri vsakem gledališču nastopa mnogokrat ura, ko sedé ravnatelj, dramaturg, režiser i. t. d. pred „zasedbo“ in tuhtajo razdelitev ulog za „novi komad“. To je mnogokrat soparna ura. Misel za zasedbo velikih ulog je kmalu porojena . . . S tem je porojeno tudi divje sovraštvo, maščevalnost, užaljeno samoljubje z nehvaležnostjo poplačane zasluge . . . Misel za zasedbo velikih ulog je kmalu porojena . . . Ampak male uloge! Te zahtevajo, preden se jih režijski kolegij iznebi in jih izroči pravemu možu ali še bolje pravi ženi, hinavsko šarmantnost diplomata in pa energijo slona . . .

* * *

Da res, ti mali, majceni, drobni zvezki! Te „uloge“ z dvemi, tremi vrsticami, med katerimi so iztočnice in redki stavki. Potem pa mnogo belega, lepega papirja . . . Kako žalostno je, če jih trudna, vela roka ravnodušno zgane, ravnodušno, trudno in velo . . .

Včasih pa so sprejete z radostnim vzklikom . . . in žive, vesele oči listajo in čitajo te revne stavke vedno in vedno iznova. To so njih najboljši časi . . . mladost in pomlad malih ulog . . . Časi, ko smejo biti z mladimi srci in glasovi same tako nekako mlade. Takrat se rode možnosti, upi . . . slučajnosti . . . odpirajo se duri v življenje . . . k slavi seveda . . .

* * *

Majhne uloge . . . Ne morem pozabiti na kolega, ki je bil majhen človek . . . In igral je majhne uloge . . . Doma je čital Sherlocka Holmesa . . . in igral je majhne uloge. Igral jih je kot velik . . . Dobil je na prsi srebrno kolajno za hrabrost in je bil vesel kot otrok . . . v prsi je dobil košček železa . . . Prav majhen — saj on sam ni bil velik . . .

Igral je majhne uloge. V „Nitouche“ direktorja — kdo se ga spominja? Žabo . . . gospoda Dulskega . . . mnogo majhnih ljudi . . . postajal je velik . . . ampak . . . prokleta železo . . . Spomin naj te pozdravi, Molek . . .

In Cankar! Če bi videl svojega mežnarja . . . pa bi napisal novo farso . . . Ta mežnar je večer . . . je že tradicija . . .

Majhne uloge . . . morda majhnih ulog sploh ni. So morda samo dobro in slabo igrane uloge.

O. Š.

Nekaj Galsworthyjevih misli o drami.

Drama mora biti zgrajena tako, da ima pomembno jedro. Z vsakim grupiranjem življenja in značajev je tesno spojena osobita morala; in posel dramatikov je, sestavljati skupine tako, da to moralo ostro osvetli.

*

Morala povprečne igre je dandanes — in je bila po vsej priliki od nekdanj — da po vsaki ceni zmaga kakršnokoli namišljeno neposredno etično dobro nad kakršnimkoli namišljenim neposrednim etičnim zlom.

*

Dandanes so resnemu dramatiku odprta tri pota: da postavi pred občinstvo to, kar si samo želi — življenske nazore in zakone, po katerih se občinstvo ravna in v katere veruje. To je najpreprostejša, najuspešnejša in najpopularnejša pot. Dramatik si na ta način utrdi stališče, ker ne kaže preočividno kake samolastnosti.

Druga pot: postaviti pred občinstvo življenske nazore in zakone, po katerih živi dramatik sam, teorije, v katere veruje on; tem učinkoviteje, če nasprotujejo temu, kar občinstvo želi videti.

Tretja pot: da ne postaviš pred občinstvo zaključenih zakonov, temveč pojave življenja in značajev, izbrane in sestavljene, a ne potvorjene z vidika pisateljevega, ki jih črta brez strahu, brez pristrastnosti ali predsodkov, prepuščajoč publiki, da si izlušči iz tega toliko malo morale, kot je daje narava. Ta tretja metoda zahteva simpatije, ljubezni in zanimanja za stvari samo zaradi stvari; zahteva dalekovidnosti in potrpežljivosti, ker ne obeta neposrednega praktičnega rezultata.

Cene prostorom

	Parter	Drama	Opera
Sedež I. vrste	30 K	40 K	
„ II.—III. vrste	26 „	35 „	
„ IV.—IX. vrste	22 „	30 „	
„ X.—XIII. vrste	18 „	22 „	
Stojišča	4 „	8 „	

Lože

Lože v parterju in			
I. redu za 4 osebe	130 „	180 „	
Balkonske lože za 4 osebe	90 „	130 „	
Nadaljne vstopnice v			
I. redu in parterju	25 „	30 „	
Nadaljne vstopnice v			
balkonskih ložah	20 „	25 „	

Balkon

Sedež I. vrste	20 „	25 „
„ II.—III. vrste	13 „	20 „

Galerija

Sedež I. vrste	9 „	10 „
„ II.—V. vrste	7 „	8 „
Stojišča	3 „	5 „

Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri dnevni blagajni (**operno gledališče**) od 10. do pol 1. ure in od 3. do 5. ure proti 10% **povišku** in na dan predstave pri blagajni za gorenje cene.

Med predstavo vstop ni dovoljen.

Ponatisk dovoljen
le z' označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.